

6. Коменський Я.-А., Дж.Локк, Ж.Ж.Руссо, И.Г.Песталоцци. Педагогическое наследие / Сост. В.М.Кларин, А.Н.Джурицкий. – М.: Педагогика, 1987. – 416 с.
7. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта України. – 2001. – №29. – С.4-6.
8. Сидорчук Н. Г. Організація самоосвітньої діяльності майбутніх учителів у процесі вивчення предметів педагогічного циклу // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – 1996. – Вип.6. – С.148-174.
9. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. Т. 2. Пер. з рос. – К.: Рад. школа, 1983. – 488 с.

Аннотація

Г.И.Дудчак

Проблема самообразовательной деятельности будущих учителей в историко-педагогическом контексте

В статье определены и раскрыты основные направления и периоды, в границах которых исследуется исторический аспект проблемы самообразовательной деятельности.

Ключевые слова: самообразовательная деятельность, гуманистическое направление, дидактико-методическое направление, психолого-дидактическое направление.

Summary

G.I.Dydchak

The problem of future teachers' self-education in a historical-pedagogical context

The article deals with historical aspect of the problem of self-education. Its main trends and periods are revealed.

Key words: self-education activity, humanistic trend, didactic-methodological trend, psycho-didactic trend.

Дата надходження статті

„21” листопада 2007 р.

УДК 371.132:378

Н.А.ДУСЬ,
викладач
(м.Бар)

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

В статті розглядається культура педагогічного спілкування вчителя як складова його фахової компетентності в цілому, та як вияв його компетентності зокрема в педагогічному спілкуванні. Компетенція педагогічного спілкування визначається як синтез компетенцій перцепції, інтеракції та комунікації; визначено критерії рівнів сформованості культури педагогічного спілкування.

Ключові слова: культура педагогічного спілкування, педагогічна підготовка, міжособистісна взаємодія, комунікативна компетентність.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Основним завданням сучасного педагогічного вузу є професійна підготовка педагога, здатного забезпечити всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства. Але сфера формування особистості – це, насамперед, активна міжособистісна взаємодія, комунікація, оскільки саме через педагогічне спілкування здійснюється персоналізація вчителя в своїх учнях, прищеплення їм загальнолюдських та національних цінностей, набуття ними соціального досвіду, формування їх як особистостей. Тому необхідно забезпечити підготовку таких висококваліфікованих педагогічних кадрів, які б майстерно володіли високим рівнем культури професійного спілкування.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Історико-генетичний аналіз проблеми формування культури педагогічного спілкування майбутніх учителів засвідчив високий інтерес до неї. Загальні культурологічні дослідження професійної підготовки учителя здійснювали Т.Іванова, О.Пехота, Р.Гуревич, Г.Тарасенко, Р.Хмелюк тощо.

Вивченню психолого-педагогічних основ культури педагогічного спілкування, його загальної структури та функцій, стилів та їх мотиваційно-ціннісних детермінантів, впливу на референтність педагога, конфліктність у педагогічному спілкуванні, активних методів соціально-психологічної підготовки вчителів до педагогічного спілкування, формування та корекції комунікативних умінь присвячені роботи О.Леонтєва, Є.Суботського, О.Бодальова, Я.Коломінського, С.Шейна, В.Кан-Калика, Г.Ковальова, В.Грехньова, Г.Риданової, М.Рибакової, А.Маркової, І.Зімньої, А.Коломієць,

І.Зязюна, І.Синиці, І.Чернокозова, С.Братченка, Л.Петровської, Є.Маслової, Г.Ковальова, Т.Яценко, О.Мудрика, А.Анцупова, М.Сметанського, В.Галузяка, В.Каплінського тощо.

Але забезпечити в повній мірі наявність таких професійних рис та умінь в реальному навчально-виховному процесі педагогічного вузу є не завжди можливим, оскільки, як констатує науковий світ країни, сьогодні недооцінюється психолого-педагогічна теоретична і, особливо, практична підготовка майбутніх учителів. Як свідчать наші спостереження, дана проблема проявляється у рівні їх готовності до педагогічної взаємодії та спілкування: випускники педагогічних вузів не володіють в повній мірі технологією організації педагогічного спілкування та взаємодії на високому морально культурному рівні, високим рівнем розвитку комунікативних умінь та навичок організації педагогічного спілкування на основі ідей гуманізму, досягнення повного взаєморозуміння та позитивного психологічного клімату в учнівському та педагогічному колективах через високий рівень сформованості культури педагогічного спілкування.

Формулювання цілей статті... Відтак, особливо актуальним постає питання розробки методики формування та розвитку культури педагогічного спілкування майбутнього вчителя в рамках його підготовки у вузі, забезпечення здатності до подальшого самовдосконалення у цьому напрямку професійного становлення. Тому у даній статті ми поставили за мету охарактеризувати спроектовану в контексті власних наукових досліджень модель формування культури педагогічного спілкування в майбутніх учителів початкових класів.

Виклад основного матеріалу... За визнанням багатьох педагогів вищої школи, в сучасних умовах особливої актуальності набуває компетентнісний підхід до підготовки спеціалістів всіх галузей суспільного життя, який „відає пріоритет не досягненню високого ступеня поінформованості людини в процесі навчання, а формуванню в неї вміння розв'язувати складні проблеми, орієнтуватися у навколишньому соціальному середовищі та приймати самостійні рішення у конкретних життєвих ситуаціях” [3, 195-198], бо „в умовах сучасності саме професійна компетентність працівників перетворюється на вирішальний фактор суспільного розвитку” [5, 43]. Тому ми вважаємо цілком виправданим розгляд проблеми формування культури педагогічного спілкування через призму компетентнісної парадигми організації освіти [2, 135-140].

Ми вважаємо, що компетентнісний підхід до професійної підготовки фахівців, зокрема, комунікативної, не повинен суперечити загальноприйнятому традиційному підходу та системі такої роботи – він має розширити можливості такої підготовки, підвищити її ефективність, об'єднавши їх раціональні зерна. Виходячи з цього, ми пропонуємо власну модель культури педагогічного спілкування сучасного вчителя, яка є спробою об'єднання переваг традиційного та інноваційного підходів (рис.1).

Наша позиція ґрунтується на тому, що слід розрізняти поняття «компетенція» та „компетентність”. Компетенція – це добра обізнаність із чим-небудь; це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії по відношенню до них [4, 16], а компетентність – це володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особистісне ставлення до предмета діяльності [4, 17]; компетенція – це рівень розвитку особистості, пов'язаний з якісним опануванням змісту освіти, а компетентність – це здатність учня здійснювати складні культуровідповідні види діяльності [1]. Якщо говорити про педагогічне спілкування як вид діяльності вчителя та культуру такої діяльності, то, на нашу думку, слід пам'ятати, що є різниця і між поняттями „компетенція в педагогічному спілкуванні” та „компетентність в педагогічному спілкуванні”. *Компетенцію в педагогічному спілкуванні* ми розглядаємо як наявність у педагога знань технології педагогічного спілкування (сутті, особливостей, функцій, структури), обізнаність у цій технології; усвідомлення необхідних для його здійснення комунікативних умінь та навичок. Закладається вона системою відповідних навчальних дисциплін. А *компетентність в педагогічному спілкуванні*, відповідно, є свідченням готовності до здійснення педагогічного спілкування на високому професійному рівні, що, звісно, базується на основі компетенції особистості в педагогічному спілкуванні. Формується вона, окрім системи відповідних навчальних дисциплін, і власним особистісним досвідом здійснення такого виду педагогічної діяльності.

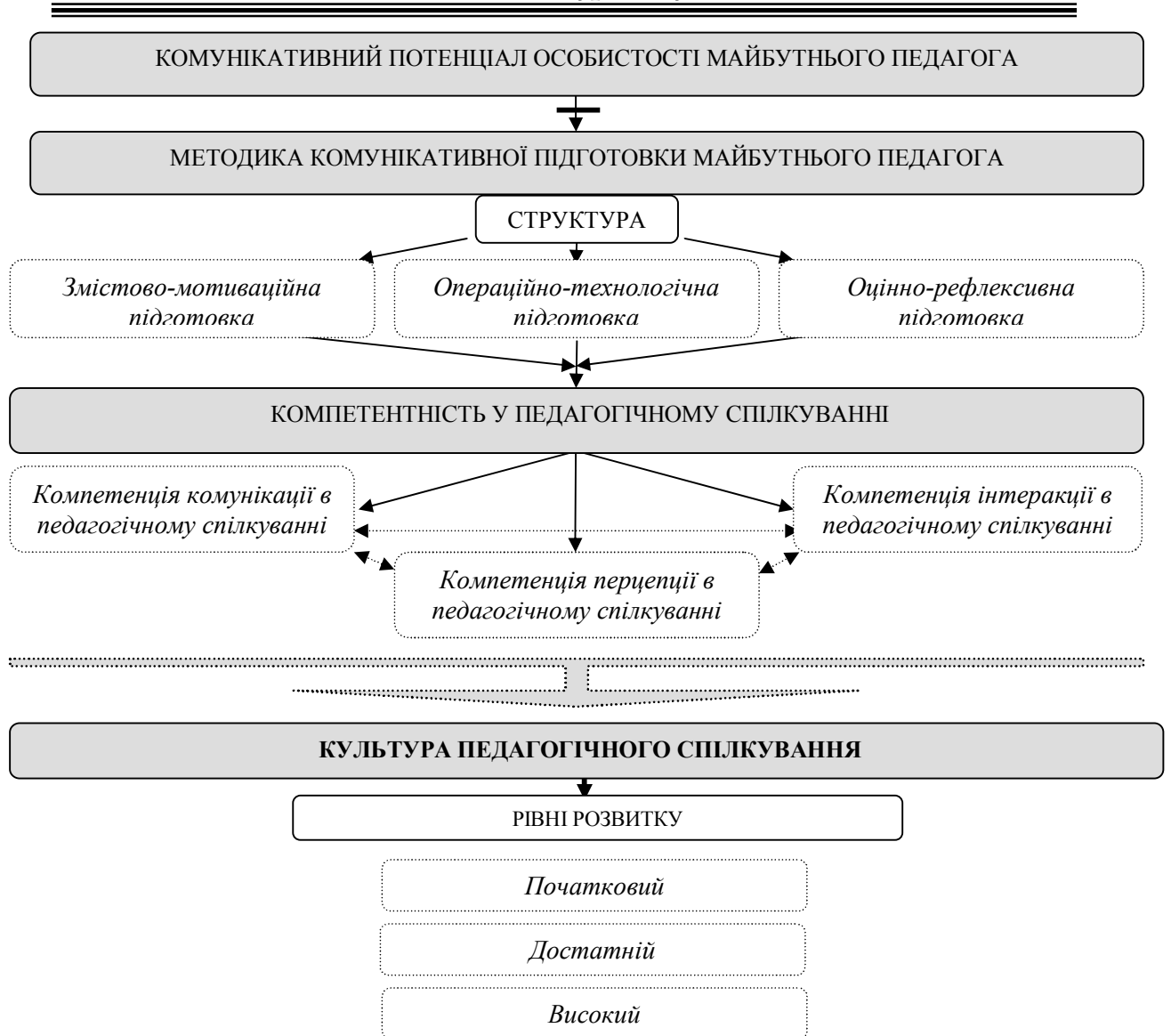

Рис.1. Модель формування культури педагогічного спілкування майбутнього вчителя початкових класів

Оскільки, в традиційно прийнятій структурі культури педагогічного спілкування виділяють мотиваційно-ціннісний, перцептивний, інтерактивний та комунікативний компоненти, то в контексті компетентісного підходу ми вважаємо за доцільне назвати окремі з них їх компонентами культури педагогічного спілкування як компетентності в педагогічному спілкуванні: компетенцію перцепції в педагогічному спілкуванні, компетенцію інтеракції в педагогічному спілкуванні та компетенцію комунікації в педагогічному спілкуванні. Кожна з компетентностей передбачає знання та усвідомлення їх змісту, що за певних умов практичного вдосконалення переросте у складову частину компетентності в педагогічному спілкуванні. Всі три компоненти культури педагогічного спілкування як компетентності в педагогічному спілкуванні детермінуються мотиваційно-ціннісною основою, на якій вони будуються (соціально-ціннісні установки вчителя у сфері спілкування).

Отже, культуру педагогічного спілкування вчителя ми визнаємо складовою його професійної компетентності як фахівця загалом та виявом його компетентності в педагогічному спілкуванні, зокрема. За своїм змістом ця компетентність і являє собою синтез компетентностей перцепції, інтеракції та комунікації в педагогічному спілкуванні.

Зміст мотиваційно-ціннісної основи культури педагогічного спілкування ми вбачаємо у знаннях та усвідомленні суті, особливостей і значення: професійної позиції педагога у спілкуванні; гуманістичної позиції педагога для налагодження та встановлення особистісно орієнтованого гуманного педагогічного спілкування на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, встановлення гуманного освітнього середовища, позитивного психологічного клімату в педагогічно-учнівському колективі; позицій співпраці, терпимості та толерантності для особистісного становлення особистості учня, встановлення з ним належних гуманних та демократичних взаємостосунків;

педагогічного такту як професійної якості педагога та ознаки його терпимості; професійної орієнтації педагога як показника його цілісної позиції, його спрямованості, їх впливу на педагогічне спілкування; етичних норм та побудови на їх основі оптимальної педагогічної взаємодії та спілкування; професійного обов'язку щодо учня та його впливу на професійну позицію у педагогічній взаємодії; ролі моральної свідомості педагога, що визначає міру педагогічної любові та доброти до дітей, зла по відношенню до їх особистості; почуття спільного співпереживання; моральної відповідальності педагога; педагогічного щастя, честі та гідності, совісті; моральних норм поведінки педагога, його моральних цінностей, переконань та принципів, що в свою чергу детермінують характер педагогічної взаємодії та спілкування; стилів педагогічного спілкування та взаємодії як ознак педагогічної позиції, залежність їх вибору від особистісно-мотиваційних факторів, професійної позиції педагога.

Належний рівень компетенції комунікації у спілкуванні залежить від рівня знання та усвідомлення суті, особливостей і значення: мови вчителя для встановлення оптимального педагогічного спілкування; функцій мовлення вчителя, вимог до нього; особливостей комунікативної діяльності та поведінки вчителя, необхідності їх гуманізації; техніки володіння вчителем своїм мовленням.

Компетенція інтеракції у спілкуванні визначається рівнем знання та усвідомлення суті, особливостей і значення: педагогічної взаємодії як складової педагогічного спілкування; вимог до дії педагога як початкової стадії взаємодії, її складової; механізмів створення різноманітних видів і взаємостосунків педагога з учнями; встановлення оптимальних педагогічних взаємостосунків; технології побудови педагогічної взаємодії за схемою суб'єкт-суб'єктності та її вплив на педагогічне спілкування; встановлення співпраці у суб'єкт-суб'єктній педагогічній взаємодії; інших ліній встановлення педагогічної взаємодії; необхідності створення виховуючих гуманістичних відносин у педагогічній взаємодії; концепції побудови особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії на основі сучасних виховних інваріантів; технології встановлення психологічного контакту у педагогічній взаємодії; феноменів педагогічної взаємодії та їх впливу на неї; педагогічного авторитету як феномену педагогічної взаємодії; педагогічних конфліктів як явища педагогічної взаємодії, динаміки та причин їх виникнення, форм вияву, видів та структури, конструктивних та деструктивних функцій; особливостей конфліктогенних проявів учнів, педагогів; технології їх попередження та вирішення; необхідності гуманізації освітнього простору як умови попередження педагогічних конфліктів.

Компетенція перцепції у педагогічному спілкуванні детермінується рівнем знання та усвідомлення суті, особливостей і значення: взаєморозуміння учителя та учнів як основи їх оптимального спілкування та взаємодії; механізмів налагодження взаєморозуміння в педагогічному спілкуванні; умов його встановлення; психолого-педагогічної установки на встановлення взаєморозуміння; засобів впливу на встановлення взаєморозуміння між педагогом та учнями; залежності взаєморозуміння від наявності та сили впливу ускладнень та бар'єрів у педагогічному спілкуванні; проблем адаптаційного періоду молодого педагога, бар'єрів, що виникають у професійному спілкуванні та взаємодії; різноманітних обмежень на встановлення довірливого та невимушеного педагогічного спілкування та їх вплив на його оптимальність та ефективність.

Кожен з охарактеризованих видів компетенцій, будучи основою компетентності педагога у фаховому спілкуванні, своїм рівнем розвитку визначатиме рівень розвитку культури педагогічного спілкування як компетентності педагога у спілкуванні. Його визначатиме і комунікативний потенціал майбутнього педагога, який включатиме, на нашу думку, не лише соціальний інтелект та ерудицію, розуміння співбесідника, почуття гумору, мотив досягнення, позицію у спілкуванні, навички спілкування, легкість у спілкуванні, особистісний „магнетизм”, самоповагу, самовпевненість, а й фізичний стан мовного апарату мовця – наявність чи відсутність дефектів мови, що, звісно, впливатиме на мовлення педагога.

Отже, в нашому трактуванні *культура педагогічного спілкування* – це складова професійної компетентності педагога, що являє собою компетентність у спілкуванні, яка детермінується його мотиваційно-ціннісною основою, комунікативним потенціалом та системою його фахової комунікативної підготовки, спрямованої на формування та розвиток таких професійних знань, умінь та навичок, які б забезпечили існування перцептивної, інтерактивної та комунікативної компетенцій майбутнього педагога у спілкуванні.

Важливим аспектом досліджуваної проблеми ми вважаємо з'ясування шляхів формування культури педагогічного спілкування майбутнього вчителя початкових класів – методики його комунікативної підготовки.

Розробляючи методику формування в майбутніх учителів початкових класів високого рівня культури педагогічного спілкування, ми виходили з основоположних ідей теорії компетентісного

підходу професійної підготовки фахівців, згідно якого компетентний спеціаліст – це „особистість, складовими компетентності якої є: знання, але не просто інформація, а швидко змінювана, динамічна, різноманітна, яку треба вміти знайти, відсіяти від непотрібної, перевести у досвід власної діяльності; уміння використовувати ці знання у конкретній ситуації...; адекватне оцінювання – себе, світу, конкретного знання, необхідності чи зайвості для своєї діяльності” [4, 28]. Але механізм досягнення такого результату залишається на сьогодні недостатньо розробленим. Як варіант, пропонують „модель психолого-педагогічного супроводу розвитку учня, спрямованого саме на формування компетентностей учнів”, що ґрунтується на уявленнях про компетентність як загальну здатність особистості, ... як інтегрований результат навчання, пов’язаний з умінням використовувати знання та власний досвід у конкретних життєвих ситуаціях” [4, 29].

На наше переконання, комунікативна підготовка студентів також повинна носити характер психолого-педагогічного супроводу як цілеспрямованого, спеціально організованого процесу підготовки майбутніх учителів початкових класів до оптимальної педагогічної взаємодії та спілкування із школярами. Як було уже зазначено, компетентнісний підхід до підготовки фахівців, на нашу думку, не повинен заперечувати традиційного підходу, а компетентності спеціаліста – не протистояти його професійним знанням, уміннями та навичкам. Ця ідея і лягла в основу раніше виділення нами основних ознак культури педагогічного спілкування як показника компетентності у спілкуванні і покладена нами в основу розробки методики формування в майбутніх учителів початкових класів культури педагогічного спілкування, яка охоплює три етапи: етап змістово-мотиваційної, операційно-технологічної підготовки до педагогічного спілкування та оцінно-рефлексивної підготовки студентів до педагогічного спілкування (табл.1).

Нами виділено наступні *критерії сформованості культури педагогічного спілкування* як компетентності у педагогічному спілкуванні: наявність мотиваційно-ціннісної основи педагогічного спілкування; наявність знань комунікативного аспекту культури педагогічного спілкування та сформованість комунікативних здібностей, умінь та навичок; наявність знань інтерактивного аспекту культури педагогічного спілкування та сформованість інтерактивних здібностей, умінь та навичок; наявність знань перцептивного аспекту культури педагогічного спілкування та сформованість перцептивних здібностей, умінь та навичок.

На основі виділення даних критеріїв було виокремлено три *рівні сформованості культури педагогічного спілкування* як компетентності у педагогічному спілкуванні з відповідними показниками розвитку вище зазначених критеріїв готовності студента до педагогічного спілкування: початковий, достатній та високий (табл.2).

Висновки... В результаті проведеної роботи можемо зробити висновок, що проблема формування високого рівня культури педагогічного спілкування у студентів, попри свою давню історію вивчення, в контексті нових парадигм організації вищої педагогічної освіти є актуальною і для сучасних досліджень, оскільки вимагає переосмислення науково-методичних підходів до її забезпечення у майбутніх педагогів. Зокрема, ми з’ясували, що процес комунікативної підготовки майбутніх вчителів початкової школи в рамках освітнього процесу гуманітарно-педагогічного коледжу є специфічним, оскільки, передбачаючи різносторонню підготовку фахівців (у своїх принципах, формах та методах), сприяє підготовці висококомпетентних спеціалістів не лише в плані їх загальної професійної майстерності, а й у плані професійного спілкування.

Табл.1.

Організаційна модель формування культури педагогічного спілкування в майбутніх учителів початкових класів

№ за /п	Назва етапу	Завдання етапу	Шляхи вирішення
I	Етап змістово-мотиваційної підготовки до педагогічного спілкування	Сприяння: усвідомленню студентами проблеми формування культури педагогічного спілкування як показника їх професійної компетентності; засвоєнню системи гуманістичних педагогічних цінностей та ціннісних орієнтацій; створенню власного професійного ідеалу як педагога в ракурсі проблеми педагогічного спілкування; побудови власної програми професійного вдосконалення у педагогічному спілкуванні.	1. Вивчення навчальних дисциплін: „Педагогіка”, „Психологія”, „Основи педагогічної майстерності”, „Основи сценічної майстерності”, „Теорія виховання”, „Дидактика”, „Педагогічні технології в початковій школі”, „Вікова та педагогічна психологія”, „Історія педагогіки”.

		<p>Створення умов для усвідомлення студентами: проблеми культури педагогічного спілкування вчителя, необхідності її вирішення; її значення для становлення особистості учня, для професійного становлення педагога; наслідки її повної відсутності чи недостатньої сформованості; особливостей спілкування вчителя з учнями; професійного ідеалу педагога щодо культури його мовлення як педагога-гуманіста; професійної позиції як педагога у педагогічному спілкуванні; можливих бар'єрів, ускладнень у спілкуванні; усвідомлення та розуміння технології побудови педагогічного спілкування на засадах гуманістики за суб'єкт-суб'єктною схемою.</p> <p>Отже – забезпечення високого рівня мотиваційно-ціннісної основи педагогічного спілкування через надання відповідних науково-теоретичних знань.</p>	<p>„Основи етики та естетики”, „Українська мова”, „Методика викладання української мови в початковій школі” тощо.</p> <p>2. Гурткова робота: „Студія наукових досліджень”; „Театральна студія”; „Ерудит” тощо.</p> <p>3. Написання дипломних та курсових робіт.</p>
II	<p>Етап операційно-технологічної підготовки до педагогічного спілкування</p>	<p>Формування готовості майбутніх учителів до оптимального педагогічного спілкування та взаємодії шляхом цілеспрямованого розвитку основних педагогічних здібностей та забезпечення досвіду педагогічного спілкування й взаємодії.</p> <p>Робиться ставка на формування таких умінь та навичок професійного спілкування як: моделювання оптимального педагогічного спілкування на засадах гуманістики за суб'єкт-суб'єктною схемою; будувати стосунки зі школярами в руслі співпраці та рівнопартнерства на основі педагогічної гуманності і взаємоповаги, любові та відповідальності; володіння засобами вербальної та невербальної комунікації; встановлення психологічного контакту та продуктивних взаємостосунків з окремим учнем та учнівським колективом загалом; визначення та подолання наявних психологічних бар'єрів та ускладнень у спілкуванні з учнями; попередження та конструктивного вирішення педагогічних конфліктів; самоконтролю у спілкуванні; вміння будувати програми самовдосконалення у професійному спілкуванні.</p>	<p>1. Проходження різноманітних видів педагогічної практики: практика з позаурочної виховної роботи у сучасній школі; літня педагогічна практика в оздоровчих таборах; переддипломна педагогічна практика.</p> <p>2. Професійно зорієнтована творчість студентів через участь у короткочасних та довготривалих конкурсах: „Студент року”; „Краща група відділення”; „Конкурс педагогічної майстерності”.</p> <p>3. Участь студентів у професійно зорієнтованих конкурсах: „Вчитель – мое покликання”.</p> <p>4. Педагогічна просвіта студентів: педагогічні читання („В.О.Сухомлинський. Листи з минулого”); відеолекторії („А.С.Макаренко через призму сучасності”).</p>
III	<p>Етап оцінно-рефлексивної підготовки студентів до педагогічного спілкування</p>	<p>Формування навичок оцінно-рефлексивної діяльності майбутніх учителів початкових класів (самостійний аналіз та подальша самокорекція в плані педагогічного спілкування). Узагальнення й систематизація набутих знань студентів. Розвиток потреби в постійному самовдосконаленні у педагогічному спілкуванні. Вироблення уміння</p>	<p>1. Організація спецкурсів: „Основи педагогічного спілкування: від теорії до практики”.</p> <p>2. Ведення студентами щоденників самоспостережень: „Я бачу. Я чую. Я роблю висновки”.</p>

	самоконтролю, адекватної об'єктивної самооцінки. Визначення шляхів самокорекції у професійному спілкуванні.	
--	---	--

Табл. 2.

Рівні сформованості культури педагогічного спілкування в майбутніх учителів початкових класів

№ за\п	Рівень	Показники розвитку
I	Початковий	Характеризує студентів, які мають: низький рівень культури мовлення; фрагментарні чи інтуїтивні уявлення про особливості спілкування вчителя з учнями, засновані на основі минулого учнівського досвіду; відсутність власного ідеалу педагога щодо культури його професійного спілкування; початковий рівень розвитку комунікативних здібностей, умінь та навичок (моделювати оптимальне педагогічне спілкування; володіти засобами вербальної та невербальної комунікації; долати бар'єри та ускладнення в спілкуванні; встановлювати психологічний контакт та продуктивні взаємостосунки з окремим учнем та учнівським колективом загалом; попереджати та конструктивно вирішувати педагогічні конфлікти; здійснювати самоконтроль у спілкуванні, тощо); низький рівень комунікативної толерантності; відсутність потреби у власному комунікативному самовдосконаленні як фахівця.
II	Достатній	Характеризує студентів, для яких є притаманним: достатній рівень культури мовлення; часткова сформованість уявлень про особливості спілкування вчителя з учнями та культуру його організації; власного ідеалу педагога щодо культури його професійного спілкування; достатній рівень розвитку комунікативних здібностей, умінь та навичок (моделювати оптимальне педагогічне спілкування; володіти засобами вербальної та невербальної комунікації; долати бар'єри та ускладнення в спілкуванні; встановлювати психологічний контакт та продуктивні взаємостосунки з окремим учнем та учнівським колективом загалом; попереджати та конструктивно вирішувати педагогічні конфлікти; здійснювати самоконтроль у спілкуванні, тощо); достатній рівень комунікативної толерантності; наявність потреби у власному комунікативному самовдосконаленні як фахівця та усвідомлення шляхів власного комунікативного самовдосконалення як фахівця). Але їх комунікативна діяльність є переважно репродуктивною, тому нетипові, непередбачувані ситуації спілкування в реальному освітньому просторі можуть викликати у них певні ускладнення.
III	Високий	Характеризує студентів, в яких: високий рівень культури мовлення; повна сформованість уявлень про особливості спілкування вчителя з учнями та культуру його організації; власного ідеалу педагога щодо культури його професійного спілкування; високий рівень розвитку комунікативних здібностей, умінь та навичок (моделювати оптимальне педагогічне спілкування; володіти засобами вербальної та невербальної комунікації; долати бар'єри та ускладнення в спілкуванні; встановлювати психологічний контакт та продуктивні взаємостосунки з окремим учнем та учнівським колективом загалом; попереджати та конструктивно вирішувати педагогічні конфлікти; здійснювати самоконтроль у спілкуванні, тощо); високий рівень комунікативної толерантності; висока здатність до власного самоаналізу, самооцінки, самокритики, самовиховання, самовдосконалення та самоствердження у педагогічному спілкуванні. Їм притаманна гуманістична спрямованість у спілкуванні, заснована на почуттях поваги, любові до дітей, власної

	професійної гідності та честі. Гаслом їх професійної діяльності є вислів: „через гуманізм педагога – до гуманізму освіти”, тому їх спілкування виступає засобом виховання школярів.
--	---

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дахин А.Н. Компетенция и компетентность: сколько их у российского школьника? [Online]. Доступ HTTP: <http://www.auditorium.ru/documents/other/discuss/intro2.html>.
2. Дусь Н.А. Культура педагогічного спілкування в контексті компетентнісної парадигми професійної підготовки фахівців // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. – Вінниця, 2005. – №15. – С.135-140.
3. Креденець Н.Д. Компетентнісна парадигма професійної підготовки фахівців // Суч. інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Збірник наукових праць. – Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. – Випуск 6. – С.195.
4. Родигіна І.В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання. – Х.: Видавнича група „Основа”, 2005. – 96 с.
5. Смирнова В. Проблеми інтеграції знань: історико-педагогічний аналіз// Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2003. – Вип. III-IV. – С.43.
6. Усатий В.Д. Розвиток мовленнєвої культури майбутніх учителів початкових класів. – Автореферат дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – К., 2001. – 19 с.
7. Яценко Т.С. Активна соціально-психологічна підготовка вчителя до спілкування з учнями: Кн. для вч. – К.: Освіта, 1993. – 208 с.

Анотація

Н.А.Дусь

Модель формування культури педагогічного об'єднання у майбутніх учителів початкових класів

В статті розглядається культура педагогічного об'єднання учителя як складова його професійної компетентності в цілому, і в частині – як проявлення його компетентності в процесі педагогічного об'єднання. Компетентність педагогічного об'єднання визначена як синтез компетенцій перцепції, інтеракції та комунікації; виділені критерії рівня формування культури педагогічного об'єднання.

Ключові слова: культура педагогічного об'єднання, педагогічна підготовка, міжособистісне взаємодія, комунікативна компетентність.

Summary

N.A.Dus'

The Model of Formation of the Culture of Pedagogical Communication of the Future Primary School Teachers

The culture of pedagogical communication of a teacher as a component of his professional competence in general, and in particular – as a display of his competence in the process of pedagogical communication is considered in the article. The competence of pedagogical communication is determined as synthesis of perception competences, interaction and communication; main criteria of the levels of formation of the culture of pedagogical communication are singled out.

Key-words: culture of pedagogical communication, pedagogical preparation, interpersonal communication, communicative competence.

Дата надходження статті

„18 вересня” 2007 р.

УДК 37.014.542 „20” (045)

Т.В.ЄМЕЛЬЯНОВА,

кандидат філософських наук

(м.Хмельницький)

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Статтю присвячено загальнотеоретичному аналізу соціокультурної площини сучасності, що визначає напрями подальшого реформування суспільної свідомості і, зокрема, освіти. З'ясовуються основні магістральні вектори, що визначають розвиток освіти в ХХІ столітті.

Ключові слова: фундаменталізація, гуманізація, екологізація, демократизація, інтегративність.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Загально визнаною аксіомою на сьогоднішній день є положення про те, що розвиток освіти багато в чому визначає майбутній вигляд суспільства, культури і особистості. Проблема підтримки освіти є глибоко соціальною. Вона належить до